

DANIEL DEFO "ROBINZON KRUZO " ASARIDA ROBINZON OBRAZNING BADIY - FALSAFIY HUSUSIYATLARI HAQIDA

Turg'unova Farzona Alisher qizi

Qo'qon universiteti Andijon filiali, ijtimoiy - gumanitar fanlar fakulteti, filologiya o'zbek tili yo'nalishi talabasi.

Email : farzonaturgunova447@gmail.com

Abduqayumova Robiya Ilhomjon qizi

Qo'qon universiteti Andijon filiali, ijtimoiy - gumanitar fanlar fakulteti, filologiya o'zbek tili yo'nalishi talabasi.

Email : 2.sarvarbekabduqayumov@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz adabiyotining eng mashhur asarlarini biri bo'lgan Daniel Defoe ning "Robinzon Kruzo" romani va undagi asosiy obrazlardan biri bo'lgan Robinzon Kruzo obrazining badiiy va falsafiy jihatlarini tahlil etiladi. Maqola asar matnining tahlili orqali Robinzon obrazining insoniyat, tabiat va jamiyat bilan o'zaro munosabatlarining badiiy ifodasi va falsafiy mazmunini ochib beradi. Asarda aks ettirilgan axloqiy, diniy, va psixologik muammolar hamda qahramonning o'zining ruhiy o'zgarishlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqola Defoe ning "Robinzon Kruzo" asarining tarixiy va madaniy kontekstda qabul qilinishi hamda uning badiiy shaklini tahlil qilishga harakat qiladi.

Kalit so'zlar: Daniel Defoe, Robinzon Kruzo, obraz, badiiyat, falsafa, axloq, psixologiya, insoniyat, tabiat, jamiyat, adabiyot.

Annotation: This article analyzes the artistic and philosophical aspects of Robinzon Cruzos, one of the most famous works of English literature. The article reveals the artistic expression and philosophical content of the image of Robinzon through the analysis of the text of the work. The moral, religious, and psychological problems reflected in the play will consider its mental changes in the work. The article also focuses on the adoption of Robinzon Cruz in a historical and cultural context and to analyze its artistic form.

Keywords: Daniel Denipo, Robinzon Cruzos, Image, Badiyat, Philosophy, Morality, Psychology, Humanity, Society, Literature

Аннотация: В этой статье анализируются художественные и философские аспекты Робинзона Крузоса, одной из самых известных произведений английской литературы. В статье раскрывается художественное выражение и философское содержание изображения Робинзона посредством анализа текста работы. Моральные, религиозные и психологические проблемы, отраженные в пьесе, будут рассматривать его психические изменения в работе. Статья также фокусируется на принятии Робинзона Круза в историческом и культурном контексте

и проанализировать ее художественную форму.

Ключевые слова: Даниэль Денипо, Робинзон Крузо, Образ, Бадият, Философия, Мораль, Психология, Человечество, Общество, Литература.

KIRISH

Daniel Defoe (1660-1731) — ingliz adabiyotining yorqin vakillaridan biri bo'lib, uning eng mashhur asari "Robinzon Kruzo" (1719) dunyo adabiyotining eng muhim va ta'sirchan asarlaridan hisoblanadi. Bu asar insonning omon qolish, ma'naviyat, o'zini tanish va tabiat bilan o'zaro aloqalarini tasvirlashga bag'ishlangan. Robinzon Kruzo — o'zining o'limdan qutulib, o'z hayotini qayta qurishga muvaffaq bo'lgan va tabiat bilan kurashishda eng katta g'alabaga erishgan qahramondir. "Robinzon Kruzo" asaridagi Robinzon obrazini badiiy va falsafiy jihatdan o'rganish o'ta qiziqarli va foydalidir, chunki bu obraz nafaqat o'sha davrning tasavvurlarini aks ettiradi, balki insoniyatning tabiat va jamiyat bilan bog'liq asosiy falsafiy savollariga javob topishga intiladi. Ushbu maqolada Robinzon obrazining badiiy tasviri va uning asosiy falsafiy muammolari tahlil qilinadi. Robinzon Kruzo obrazini o'rganish orqali insoniyat va tabiat, axloq va hayotga oid falsafiy qarashlarni, shuningdek, inson ruhiyatining qiyinchiliklarga duch kelib, o'zini yengib o'tishi mumkinligini ko'rsatish mumkin. Asar nafaqat uning yozilgan davrini aks ettirgan, balki insoniyatning hamisha o'zini anglash va rivojlanish istagini ilhomlantirgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada asarni badiiy va falsafiy jihatidan tahlil qilish uchun bir nechta metodlar qo'llaniladi. Ushbu metod yordamida asarda yaratilingan obrazning tasvirlari, uning psixologik holati va atrof-muhitga bo'lgan munosabati o'rganiladi. Bu metod asar orqali qahramonning ichki dunyosiga kirib, uning fikrlari va qarorlari qanday shakllanishi va o'zgarishini tahlil qilishga yordam beradi. Asarning falsafiy mazmunini tushunish uchun bu metoddan foydalaniladi. Robinzonning tabiat bilan kurashi, axloqiy qarorlar va jamiyat bilan aloqalarining falsafiy o'rni tahlil qilinadi. Robinzonning ruhiy holatini, uning o'zini anglash jarayonini va yolg'izlikda qanday o'zgarishini aniqlash uchun psixologik tahlil metodi qo'llaniladi.

ASOSIY QISM

Daniel Defoe "Robinzon Kruzo" asarida Robinzonni tabiatan kuchli va maqsadga intiluvchi qahramon sifatida tasvirlaydi. Asarda u tasodifan bir orolga tushib qolgan, u yerda o'zining barcha hayotini tiklashga va o'zining mavjudligini saqlab qolishga harakat qiladi. Bu jarayonda Robinzon har xil maqsadlar yo'lida intilishadi, yangi hayot qurish uchun yangi ko'nikmalarni o'rganadi. Bunday tasvir badiiy jihatdan qahramonning kuchli iroda va qat'iyatini aks ettiradi. Asarning boshlanishida Robinzon o'zining moliyaviy boyligiga ega bo'lib, baxtli hayot kechirishni orzu qiladi. Lekin orolga tushib qolganidan so'ng, u o'zining ichki kuchini, maqsadga erishish

istagini va sabr-toqatini sinovdan o'tkazadi. Bu orolda Robinzon barcha narsani o'zi qilishga majbur bo'ladi: oziq-ovqatni qidiradi, boshpana quradi, qurollarni yasaydi va o'zini himoya qilishni o'rganadi. Bunday vaziyatda Robinzonning hayoti nafaqat omon qolish uchun kurash, balki ichki dunyosini o'rganish, o'zining qadriyatlari va ruhiy holatini anglashga qaratilgan. Robinzonning Falsafiy Qarashlari Robinzon Kruzo obrazining falsafiy xususiyatlari asarda yaqqol namoyon bo'ladi. Birinchi o'rinda, u insoniyatning tabiat bilan munosabatini o'rganishga harakat qiladi. Orolida yolg'iz qolgan Robinzon tabiatning qonunlariga bo'ysunish kerakligini tushunadi. U o'zining amaliy harakatlarini tabiatdagi resurslardan oqilona foydalanishga qaratadi. Tabiatni majburiy sharoitlarda, qo'rqish o'rniga, qandaydir sadoqat bilan qabul qilishni o'rganadi. Asarda Robinzonning diniy falsafasi ham alohida ahamiyatga ega. O'zining yolg'izligi va qiyinchiliklari davomida Robinzon o'zining diniy qarashlarini qayta ko'rib chiqadi. Uning orolda yashash jarayonida qiziqarli diniy muammolarni, axloqiy tanlovlarni va hayotning ma'nosini izlash jarayonini o'rganish mumkin. Robinzonning qiyinchiliklarga duch kelganida, u o'zini Xudo bilan bog'lashga intiladi va xuddi shu orqali o'ziga ma'naviy kuch topadi. Asarda ta'kidlanishicha, inson Xudo bilan bo'lgan munosabatida eng yuksak ma'nolarni topa oladi. Robinzon orolda bo'lgan vaqt davomida o'zining psixologik holatini tez-tez qayta ko'rib chiqadi. Yolg'izlik uning psixologiyasiga katta ta'sir ko'rsatadi. Dastlab, u bu holatni zo'ravonlik bilan qabul qiladi, ammo vaqt o'tgan sari uning psixologiyasi o'zgaradi. U nihoyat yolg'izligini o'zining ichki o'zgarishlari va ichki dunyosini anglash uchun imkoniyat sifatida qabul qila boshlaydi. Asarda Robinzonning psixologik o'zgarishlari orqali insonning o'zini anglash va rivojlanish jarayoni ko'rsatiladi. O'zini topish, faqat tashqi sharoitlarda emas, balki o'z ichki ruhiyatida ham yuz beradi. Robinzonning yolg'izligi, uning o'zini topishi va tabiat bilan anglash jarayoni asar davomida rivojlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Robinzon Kruzo asari orqali Defoe insoniyat va tabiat, diniy va axloqiy qarashlarni mukammal tarzda o'rganadi. Asar badiiy jihatdan yuqori darajada amalga oshirilgan va Robinzon obrazining harakatlari va uning psixologik o'zgarishlari yordamida asar o'ta chuqur falsafiy mazmunga ega bo'lgan. Asar orqali Defoe insonning maqsadga intilishi, uning tabiat bilan munosabatlari va o'zini o'rganish jarayonini tasvirlaydi. Robinzon Kruzo obrazining badiiy va falsafiy jihatlarini o'rganish, uning oxir-oqibatda o'zini topishi va ruhiy erkinlikka erishishi mumkinligini ko'rsatadi.

XULOSA

Daniel Defoe ning "Robinzon Kruzo" asari nafaqat uning davri uchun, balki butun insoniyat uchun ulkan ahamiyatga ega. Robinzon obrazining badiiy va falsafiy jihatlarini asar matnida chuqur aks ettirilgan. U nafaqat tabiat bilan kurashni, balki o'zini anglash va rivojlanish jarayonini ham o'zida mujassam etadi. Robinzon Kruzo — bu

faqat omon qolish emas, balki insonning ruhiy va axloqiy o‘shining ramzidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kobilova, Z. B. (2021). Amiriy and fazliy. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(9), 271-276.
2. Kobilova, Z. (2022). Image of a Drinker and a Hermit in the Amir Al-Ghazali. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 2(4), 173-176.
3. Qobilova, Z. (2020, December). THE ARTISTIC-AESTHETIC EFFECT OF AMIRI'S POETRY SCOPE. In *Конференции*.
4. Haliljonovna, S. K. (2024). PSYCHOLOGICAL POSSIBILITIES OF FORMING INTERESTS IN VISUAL ARTS IN PRESCHOOL CHILDREN. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(3), 438-442.
5. Andreyevna, Jaxongirova Tamila; ,CURRENT TRENDS AND DEVELOPMENT FACTORS IN THE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN EDUCATION,Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbqiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari,28,1,230-233,2024,
6. QODIROV, A. (2025). BADIY ASAR TAHLILI VA DIN INTEGRATSIYASI:(Alisher Navoiy ijodi misolida). *Hamkor konferensiyalar*, 1(11), 386-388.
7. Qodirov, A. (2024). USLUB ADABIYOTSHUNOSLIKNING MUHIM KATEGORIYASI SIFATIDA. *University Research Base*, 857-860.
8. Abdulazizbek, Q. (2024). USLUB ADABIYOTSHUNOSLIKNING MUHIM KATEGORIYASI SIFATIDA. *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*, 2(42), 144-149.
9. Qodirov, A., Inomjonova, M., & Olimova, X. (2025). ADABIYOTSHUNOSLIKDA BADIY ASAR TILI VA BADIY NUTQ USLUBI. *Наука и технология в современном мире*, 4(5), 36-38.
10. O'G'Li, Q. A. L. (2023). ADABIYOTSHUNOS USLUBI HAQIDA (DILMUROD QURONOV IJODI MISOLIDA). *World of Philology*, 2(2), 46-50.
11. Andreyevna, Jaxongirova Tamila; ,CURRENT TRENDS AND DEVELOPMENT FACTORS IN THE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN EDUCATION,Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbqiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari,28,1,230-233,2024,
12. Khabibullaeva F.K. The Problem of Adequacy in Russian Translations of A. Kadiri's novel "The Past Days". Toronto. Design Engineering. 2022. – P. 6091-6101.
13. Abdullaevna, K. G. (2024). TRANSLATION CHALLENGES IN SCIENTIFIC AND TECHNICAL TRANSLATION WITH A FOCUS ON TERMINOLOGICAL DICTIONARIES. *Science and innovation*, 3(Special Issue 34), 178-181.
14. Toshboyeva, O. (2024). THE TERMINOLOGY, GENESIS, AND LINGUISTIC FOUNDATIONS OF "BRAND NAMES" IN THE WORLD OF LINGUISTICS. *University Research Base*, 992-995.